

Söylem Çözümlemesi Işığında Robert Musil: Öğrenci Törless'in Bunalımları

Robert Musil: The Confusions of Young Törless in the Light of Discourse Analysis

Araştırma Makalesi / Research Article

Yaren OKUMUŞ*, Cüneyt ARSLAN**

△ Bu çalışma Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Alman Dili ve Edebiyatı Yüksek Lisans Programında Doç. Dr. Cüneyt Arslan danışmanlığında Yaren Okumuş tarafından hazırlanan "Robert Musil'in Öğrenci Törless'in Bunalımları Adlı Romanında Edebi Söylem Çözümlemesi" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

* Yüksek Lisans Öğrenci, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Alman Dili ve Edebiyatı ABD, Sakarya, Türkiye, e-posta: yaren.arslan@ogr.sakarya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1432-8870

** Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü, Sakarya, Türkiye, e-posta: arslanc@sakarya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8461-9155

ÖZET

Almanca yazın kapsamına giren Avusturya Edebiyatı içerisinde yer alan fakat günümüze kadar Türkiye'de hakkında çok az sayıda lisansüstü çalışma yapılmış ünlü modernist yazar Robert Musil'in daha 25 yaşındayken kendi şahsi deneyimlerinden esinlenerek kaleme aldığı ve ilk eseri olma niteliğini taşıyan romanı, orijinal ismiyle "*Die Verwirrungen des Zöglings Törless*" Türkçe'ye "*Öğrenci Törless'in Bunalımları*" olarak geçmiştir. Eserde 20.yüzyıl Avrupa modernite krizi döneminde genç bir bireyin bilinçlenmesini ve olgunlaşma sürecini etkileyen büyüme sancıları, küçük yaşta evden ayrılmanın getirmiş olduğu yalnızlık hissi, eve duyulan özlem, kötülüğün keşfi, itaate dayalı eğitimde bilgilerin boğuculuğu, eğitim sisteminin birey üzerindeki yıkıcı etkileri, eğitim sistemi eleştirisi, cinselliğin uyanışı ve cinsel kimlik konuları işlenmektedir. Filoloji alanına katkıda bulunmayı amaçlayarak seçilen bu eser, alan çalışmalarında her ne kadar gençlik romanı veya ergen romanı olarak sınıflandırılmış olsa da, Michel Foucault'nun öncüsü olduğu ve Ferdinand de Saussure, Van Dijk gibi dilbilimcilerin önemli katkılarıyla gelişen yapı-bozumcu bir kuramsal alt yapıya dayanan ve çağdaş bir yöntem olan söylem çözümlemesi yöntemi ışığında, metnin niyeti, alt metinler, art alan, yazarın niyeti ve sosyal gerçekliği edebiyat bağlamında ele alınarak elde edinilen bulgulara bakıldığında bir ergen romanından daha fazlası olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Söylem Çözümlemesi, Modern Edebiyat, Robert Musil, Törless, Kimlik Sorunu, Eğitim Sistemi Eleştirisi

ABSTRACT

Robert Musil, the famous modernist writer from Austria, has been relatively underexplored in Turkey, particularly within the context of German literature studies. His first work, written when he was only 25 years old, was inspired by his personal experiences. Despite its significance, this work has not received the attention it deserves in Turkish academic circles. The work covers the growth pains that affect a young individual's awareness and maturation process during the 20th century European modernity crisis, the feeling of loneliness brought about by leaving home at a young age, longing for home, the discovery of evil, the suffocation of information in obedience-based education, the destructive effects of the

education system on the individual, criticism of the education system, the awakening of sexuality and sexual identity. This work, which was chosen with the aim of contributing to German Language and Literature, is categorized as a youth novel or adolescent novel to literature, although it is based on the method of discourse analysis / analysis, a method based on a deconstructionist theoretical infrastructure developed by Michel Foucault and with the important contributions of linguists such as Ferdinand de Saussure, Van Dijk, which is appropriate for the era, the intention of the text, subtexts, art space. The analysis reveals that the novel surpasses the boundaries of adolescent literature."

Keywords: Discourse Analysis, Modern Literature, Robert Musil, Törless, Identity Problem, Criticism of the Education System

1. Giriş

19. yüzyıl itibariyle birey, aydınlanma düşüncesinin de büyük katkılarıyla düşünen özne modeline (modern bilinç) geçmiştir. Akla duyulan güven, önemli bilimsel çalışmaları beraberinde getirerek, ilerlemeye olan inancı arttırmıştır. Ancak bu olumlu gelişmeler, ekonomik krizler, artık varlık gösteremeyen devlet yapıları, 1. ve 2. Dünya Savaşları ve kültürel dönüşümler gibi unsurlarla büyük sarsıntıya uğrayarak 20.yüzyıl Avrupa'sında modernite krizine yol açmıştır. Modernite krizi sonucunda modern birey, derin bir düşünsel bunalımla, yalnızlaşmaya, yabancılaşmaya ve tamamıyla bireyselleşmeye itilmiştir. Modernite krizi, sadece siyaset ve ekonomiyi etkilemekle kalmamış, felsefe, sanat gibi birçok alanda tesirini göstermiş ve en önemlisi edebi metinlerde bu durumundan payını almıştır. 20.yüzyılın başında yazılmış edebi eserlere bakıldığında, geleneksel anlatı kalıplarını kırarak yeni deneysel tekniklerle, şekil ve anlatı olarak geleneksellikten tamamen uzak, bireyin modern dünyadaki konumunu sorgulayan temaların sıklıkla ele alındığı görülür. Bu bağlamda Avusturyalı yazar Robert Musil'in kaleme aldığı "*Öğrenci Törless'in Bunalımları*" (*Die Verwirrungen des Zöglings Törless*, 1906) isimli romanı bireysel kimlik inşası, otorite, ahlak ve toplumsal baskılar karşısında varoluşsal sancılar gibi konuları merkezine alarak genç bir öğrencinin içsel çatışmalarını anlatan modern dönemi yansıtan önemli bir eser olmaktadır. Musil'in Avusturya Askeri Akademisi'nde yatılı, otoriter eğitim tecrübelerinden hareketle hayata geçirdiği romanı, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun çöküşü sürecinde burjuva ailelerinden gelme seçili öğrencilerin eğitim alabildiği disipline dayalı ve Katolik kilisesinin yönetiminde iyi eğitim verildiğine inanılan, otoritenin baskın olduğu yatılı okuldaki, iyiliğin ve kötülüğün sınırında kalmış bir öğrencinin iç dünyasına odaklanarak bireysel bunalımlarını ve ahlaki sorgulamalarını inceler. Musil'in ikili karmaşıklıkları (iyi-kötü vb.) ele alarak kaleme aldığı eseri sadece bir ergenin büyüme hikayesi olarak değerlendirmek yeterli olmayacaktır, bu eser aynı zamanda toplumsal ideolojik yapıların ve güç ilişkilerinin birey üzerindeki etkisinin yansıtıldığı bir metin olarak da değerlendirmeye uygundur. Törless karakterinin bir yandan gelişmesi, büyümesi anlatılırken, diğer bir yandan Viyana modernizminin getirmiş olduğu duygusal çöküntü, içe kapanma ve bireyin baskı altında kalan duygularının dışa yansımaları görülmektedir. Musil, Törless'in içsel çatışmaları üzerinden bireyin toplum normlarına uymaya çalıştığı, otoriter, disiplin toplumunda yaşayan ideolojilerin baskın dünyasını da gün yüzüne çıkarır.

“Die Verwirrungen des Zöglings Törleß çok yönlü bir romandır. Genel anlamda Viyana modernizm dönemine özgü birçok bireysel, toplumsal, felsefi, psikolojik ve epistemolojik konuları içerse de, esasen öğrenci Törless’in gelişiminin kısa bir evresini, dönemin eğitim ve okul sisteminin birey üzerindeki yıkıcı etkilerini ve doğmakta olan yeni bir ideolojiyi konu edinmektedir. Bu bakımdan eser, bir yandan genç “Törless’in bireyleşme (Individuation) sürecinin biyografik bir hikâyesi olduğu için, bir bakıma oluşum romanına” (Bildungsroman) (Aytaç 2005: 263) benzer, diğer yandan da genel olarak okul, öğrenci ve öğretmenler konu edildiği için “okul romanı” (Schulroman) (Asutay 2020: 84) özelliği taşır.” (Öztürk Dağabakan & Bodur, 2021, s. 52).

Bu nedenle romanın söylemsel alt metin yapısını çözümlemek, Dr.Arda Süar’ın değimiyle “satır aralarını okumak, söylenilenin yanında söylenilmeyeni veya nelerin üstünün kapatıldığını anlamak” (2022,1:06), bireyin psikolojik gelişimi kadar toplumdaki var olan ideoloji/güç mekanizmalarının birey üzerinde yarattığı farkında olunan veya olunmayan manipülasyonların nasıl işlediğini anlayarak bilinçlenip farkındalık yaratmak ve gerektiğinde karşı koyabilmek adına önem teşkil etmektedir (Suar, 2022, 1:06).

Söylem çözümlemesi, dilin yalnızca iletişim aracı olma işlevinden ziyade, aynı zamanda söylemlerin toplumsal gerçekliği inşa edici bir işlevi olduğunu ve bireyin kimlik oluşumunda etkin rol oynadığını da öne süren bir nitel araştırma yöntemidir (Kurnaz,2021).

Bu çalışma, Öğrenci Törless’in Bunalımları romanındaki dilsel düzlemde görülmeyen alt metnin aslında ne söylemek istediğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Romanın ana karakteri Törless’in yaşadığı bunalımlar, herkesin büyüme döneminde yaşamış olduğu sadece bireysel bir ruh durum hali karışıklığı olarak değil, aynı zamanda içinde bulunduğu çevrenin dolayısıyla okul ortamının otoriter ve baskıcı tutumuyla bağlantılı olarak da ele alınacaktır. Disiplin, güç ilişkileri ve ahlaki çatışmalar bağlamında, Törless’in düşüncelerindeki değişim ve dönüşümler söylem çözümlemesi yöntemiyle değerlendirilecektir.

Yorumbilim alanında önemli çalışmaları bulunan, Paul Ricoeur’nun felsefesinden (Klawitter & Ostheimer, 2008, p. 37) çıkarımla, her okuma yeni bir anlamadır. Metnin anlamı da bu yüzden sabit olamaz. Bu düşünceyi benimseyerek, metne yeni bir yorum getirmeyi amaçlayan bu çalışma, romanın sunduğu bireysel karakter gelişimi çerçevesinin ötesine geçmeyi hedeflemektedir. Çalışma, 20. yüzyılın başında Avusturya-Macaristan toplumunda hâkim olan ideoloji ve güç dengeleri göz önünde bulundurularak yapılan söylem çözümlemesi ile edebi ve sosyolojik açıdan katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Musil ve Öğrenci Törless’in Bunalımları

Avusturya Edebiyatı 20.yüzyılın önemli modernist yazarlarından Robert Musil’in ilk eseri olma niteliği taşıyan *Öğrenci Törless’in Bunalımları* adlı romanında, kitap başlığından da anlaşılacağı üzere olay örgüsü baş kahraman Törless etrafında dönmektedir. Ailesi tarafından Katolik Kilisesi yönetiminde, çok iyi eğitim verdiği düşünülen, sadece seçkin aile çocuklarının ayrıcalıklı olarak eğitim gördüğü romanda açıkça belirtilmemesine rağmen “omuz peçi” (kumaş üzerine dikilen, askerin rütbesini belli eden nakış) gibi bazı ifadelerden (Musil, 2014, s.29) anlaşılabilen askeri yatılı okula bırakılmasıyla Törless’in hikayesi başlamaktadır.

Eserin yazıldığı döneme bakılacak olursa 1906 senesi, Çift başlı monarşiye sahip Avusturya-Macaristan İmparatorluğu’nun siyasal bakımdan çalkantılı olduğu zamana denk gelmektedir. İçerisinde barındırdığı farklı etnik kökenden azınlık gruplarının kimlik arayışı ve

de imparatorluğun katı-otoriter, değerlere dayalı eğitim anlayışı romana yansıyan bir diğer unsurdur. “Bu roman edebiyat bilimsel olarak gençlik romanı (Jugendroman veya Adoleszenzroman) türünde sınıflandırılan, Habsburg dönemi değerler eğitimi anlatarak eleştiren ve modern bilinç psikolojisinin bakış açısıyla anlatılmış bir eserdir.” (Arslan, 2022, s.87)

Musil'in mekân olarak askeri yatılı okulu tercih etmesi babasının isteği üzerine 12 yaşındayken kaydolduğu askeri yatılı okullardaki kendi şahsi deneyimlerinden kaynaklanmaktadır. 1892 yılından 1894 yılına kadarki süreçte Eisenstadt'ta 1894 yılından 1897 yılına kadar ise Hranice'te askeri yatılı okulda eğitim alması Öğrenci Törless'in Bunalımları adlı eserini yazmasında etkili olmuştur. (Öztürk Dağabakan & Bodur, 2021, s. 54)

“Askeri lisedeki derslerin dışında bizlere pek değer vermediklerini davranışlarından seziyordum. Bütün gün başçavuşlarla eğitim çavuşları başımızdaydı. Üzerimize giydirdikleri üniformalar ve postallar tuhaftı. Merasim üniforması bile sırtıma uymuyordu, görünümü gülünçtü. Hapiste yatanlardan daha tuhaf. Yıkanma olanakları kısıtlı. Tuvaletler de. O günlerden kalma bir fotoğraf Eisenstadt'taki büyük çayırda jimnastik yapan yatılı öğrencileri gösteriyor. Annemle babam duruma niçin karşı çıkmamıştı? Aradan yıllar geçtikten sonra bile anlamıyorum. Hay Allah!” (Musil, 2018, s.325)

Dinsel konularda liberal aileye sahip Törless, aşırı dindar Prens ile arkadaşlık kurar. Eli, kolu, kız gibi duruşu sebebiyle birçok öğrenci tarafından alay konusu olan Prensle arkadaşlıkları kısa sürede bozulur ve Törless'in kişisel gelişimini henüz tamamlayamamış olmasından dolayı yeni arkadaşları gibi kaba ve erkeksi olmaya kendini zorlar. Yeni arkadaşları, romanda sağlam, erkeksi, yaşamın gerektirdiği mizaca sahip olarak betimlenmektedir. (Musil,2022, s.23) Aşırı nazenin duygusallıktan korkan Törless, dışlanmak istemez. Bu yüzden kendini yeni arkadaşlarına bırakır. Reiting, modern diktatör diyebileceğimiz, kitle ruhundan çok iyi anlayan ve insanları kolaylıkla manipüle edebilecek bir yapıya sahiptir. Beineberg ise usdışı düşüncelere sahip, mistik uzak doğu felsefesiyle ilgilenen diğer yeni arkadaşıdır. Cinsel kimliği daha olgunluğa kavuşmamış Törless, Beineberg'in bedenini inceler. Bir erkeğin bedenini inceliyor oluşu ruhunda tiksinti uyandırır ve cinsel düşünceleri onu rahatsız eder. Günlerden bir gün Basini isimli maddi ve sınıfsal bakımdan diğer öğrencilerden daha düşük konumda olan, fiziksel açıdan da güçsüz, kadınsal hatlara sahip, eril özellikleri oturmamış feminen yapıdaki öğrencinin hırsızlık yaptığını öğrenmeleri üzerine Reiting ve Beineberg, Basini'yi idareye teslim etmek yerine, kendilerini adaleti sağlamak üzere karar mekanizması olarak tayin ederler ve kırmızı oda adını verdikleri çatı katında düşünsel ve fiziksel bakımdan Basini'yi taciz ederler. Basini'ye karşı cinsel çekim hissedenden Törless, kendindeki durumu kabul edemez ve utanarak dürtüsünü bastırır. Tüm bu olaylar Törless'i rahatsız ediyor olsa da başlangıçta yapılanlara göz yumar, sesini çıkartmaz. Ancak zamanla şiddetin artması, olayların Törless'e de sıçraması, ona da iftira atacaklar korkusu ve tüm okulun önünde Basini'yi dövecekleri ve onu rezil edecekleri konusunda tehdit etmeleri üzerine Törless, Basini'ye idareye gitmesi ve suçunu itiraf etmesi konusunda akıl verir. Olayların açığa çıkmasıyla Törless okuldan kaçır ancak geri getirilir. Öğretmenleriyle görüşmesinin ardından ailesine gönderilen mektup sonrası ailesi onu okuldan alır.

Törless bunalımlarından, cinsel kimlik arayışından yara almadan çıkmıştır, bilinçlenme ve olgunlaşma süreciyle yüzleştiği görülmektedir, ancak Basini'ye karşı cinsel tacizde

bulunmaması ve şiddet uygulamamış olması yeterli gelmemiş, linç mekanizmasına karşı olan suskunluğu onu da suç ortağı yaparak başkalarının yara almasına sebebiyet vermiştir.

2. Söylem ve Söylem Çözümlemesi Yöntemi

Bu çalışmada, bilimsel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan ve nitel araştırma yöntemleri kapsamında değerlendirilen, Fransız tarihçi, filozof Michel Foucault'nun öncülük ettiği söylem çözümlemesi yöntemi kullanılmıştır. Foucault'nun kuyuya attığı taş ses getirmiş ve kendisinden sonra gelen dilbilimcilere örnek teşkil etmiştir. Van Dijk, Jaeger, Potter ve Wetherell gibi isimlerin önemli katkılarıyla söylem çözümlemesi günümüzdeki halini almıştır.

Potter ve Wetherell'in *Biyokimyacı Söylem* (1987, akt.Kurnaz, [2021]) adlı çalışmasında bahsedilen söylem çözümlemesinin 10 safhasına uygun şekilde çalışma öncesi araştırma sorusu ve amacı belirlenmiş, özetleme yapılmaksızın bu çalışmanın verileri Robert Musil'in *Öğrenci Törless'in Bunalımları* adlı romanından örnek cümleler halinde toplanmıştır. Bahsi geçen örnek cümleler, toplumda güç sahibi kimseler veya kurumlar tarafından manipülasyona uğratılarak karakterde kimlik oluşumunu etkileyen, ahlak değerlerini sorgulatan, otoritenin ve ideolojinin hâkim olduğu eğitim sistemi eleştirisi içermesi bakımından seçilmiştir. Toplanan veriler temalarına göre sınıflandırılmıştır. Söylemlerin taşıdığı mesajlar teker teker çözümlemeye tabi tutulmuştur. Ergen romanı olarak kategorize edilmesine rağmen içerisinde sistem, toplum ve ahlak eleştirisi barındırması yönünden araştırma sorusunu yanıtlayacak şekilde elde edilen bulgular değerlendirmeye alınıp yorumlanmıştır. Söylem kavramına keskin hatlarla ayrılmış, net ve tek bir tanım yapmak oldukça zordur. Kişi, kurum veya kavramın kullanılacağı bilim alanına göre tanımı çeşitlenmektedir. Etimolojik olarak kökeni Latince'ye dayanan söylem *discurrere* (oraya buraya koşuşturma, gidiş gelişler) kelimesinden ve/veya uzaklaşma, yayılma gibi anlamlara gelirken, mecazi olarak; “bir özne hakkında hararetli tartışma, görüşme gibi anlamları bulunur. (Akt. Yoloğlu, 2025)

Türk Dil Kurumu'na (Türk Dil Kurumu [TDK], 2025) göre ise;

- “1-) Bir düşüncüyü ortaya koymaktaki yaklaşım tarzı
- 2-) Kalıplaşmış, klişeleşmiş söz, ifade
- 3-) Bir veya birçok cümleden oluşan başı ve sonu olan bildiri”

Söylemlerin inşa edici özelliği vardır; bu öyle bir özelliktir ki bilinçli veya bilinçsiz olarak söylenmiş olması fark etmeksizin toplumun değer ve önyargılarını etkiler. Söylemler, tekrarlandıkça, belirli bir zaman diliminin, belirli bir toplumun kültüründe bağlam içerisine gömülerek kalıplaşır. Bilinen ve verilen en kalıplaşmış örneği “bilim adamıdır”. Bilim insanı yerine bilim adamı kelimesinin kullanımı toplum içerisinde oldukça yaygındır. Bu cinsiyetçi kelimenin söylemsel alt yapısına bakıldığında bilim alanında kadının dışlandığını ve bilimin erkek işi olduğunu görebilmekteyiz. Ancak birçoğumuz kadını dışlama amaçlı bilinçli bir kasıtle değil, zaman içerisinde süregele bu kullanıma aşınadır, farkında olmadan kullanır.

Günlük hayatta, edebi bir eserde, gazete metninde vb. sayısız alanda ideolojiyi içerisinde barındıran, güç mekanizması tarafından kontrol altına alınan söylemlere rastlamak mümkündür.

İşte bu söylemler söylem çözümlemesi olarak da bilinen söylem çözümlemesi yöntemiyle açığa çıkartılır.

“Discours terimiyle anılan “söylem çözümlemesi” edebiyat biliminde alışılmış metin açılımından farklı beklentilere cevap arar: Yani yazarın niyeti, amacı değil, metinlerin başka metinlerle ilişkisi incelenerek yazma süreç, “yazarın işlevi” sorgulanır. Edebi metinlerin yanı sıra yazın ürünleri (reklamlar, yemek kitapları, hukuk metinleri vs.) de inceleme alanına girer.” (Aytaç,2009, s.231).

Söylem çözümlemesi, sadece yazılı metinlerle ilgilenmekle kalmaz, yazılı, sözlü hatta sözsüz metinler bile bu yönetime tabi tutulabilmektedir. Günümüz bakış açısıyla içerisinde anlatılabilirlik barındıran ve hedef kitlesini harekete geçirmeyi başarabilen her şey metin sayılmaktadır. “Metne metinsellik özelliği kazandıran en önemli olgulardan bir tanesi de metnin diğer metinlerle olan ilişkisidir. Çünkü hiçbir metin başka metinlerden yalıtılmış bir biçimde üretilmez; tek başına bir varlık değildir ve diğer metinlerden bağımsız okunamaz.” (Alain de Beaugrande ve Dressler, 1981, s.182) Metinlerarasılık ve disiplinler arası özelliklerinden dolayı siyaset, sosyoloji, psikoloji, dilbilim vb. birçok farklı alanda bilimsel çalışmalarda araştırma yöntem kullanılabilen söylem çözümlemesi, sosyal bilimlerde yer alan Edebiyat Bilimi’nde de metot olarak kullanılır. Söylemler, bağlama bağlı olduğundan dolayı, mekânsal ve zamansal olarak sınırlandırılmış belirli bir kültürde, hangi koşullar altında ortaya çıktığı bilgisi önem arz etmektedir. *Mikhail Bakhtin, Speech Genres and Other Late* adlı makalesinde Söylem çözümlemesi yaparken 4 temel sorunun varlığından bahseder. Bunlardan ilki: “Dile getiren kim? İkincisi; Otoritesi neye dayanıyor? Üçüncüsü; dinleyicisi kim? Ve son olarak; amacı ne? Söyledikleriyle neyi başarmak istiyor?” (Bakhtin,1986, akt.Kurnaz, [2021]).

Söylem çözümlemesi, metin analizi değildir ancak metinler üzerinden uygulanır ve hermenötikten (yorumbilim) farklı olarak analizin yapılabilmesi için metnin tamamını okumak gerekli değildir, cümleler vasıtasıyla yapılabilir (Kurnaz,2021). Söylem çözümlemesi, bir metni yalnızca içerdiği anlamlarla değil, bu anlamların üretildiği sosyal, kültürel ve ideolojik bağlamlarla birlikte ele alır. Bu nedenle, metnin tümüne hâkim olmadan da belirli ifadeler, kavramlar ya da söylem kalıpları üzerinden çözümleme yapılabilir.

Bu bölümde ortaya konulan kuramsal çerçeve, sonraki uygulama kısmında örneklenerek analiz edilecektir.

Romandaki Söylemler

İnceleme nesnesi olan *Öğrenci Törless'in Bunalımları* adlı romanda söylem çözümlemesi dini söylemler, eşcinsellik üzerine söylemler, yatılı okul eğitimi eleştirisi söylemi ve burjuvazi ahlaki eleştirisi söylemi olarak 4 ana başlık altında birkaç örnekleme analiz edilecektir. Bu ana başlık seçiminde özellikle dönemin odağında bulunan söylem düzlemleri göz önünde bulundurulmuştur.

A. Dini Söylemler

(İçerisinde kilise tasviri, din adamı, rahip, Hristiyanlık gibi dini ibarelerin geçtiği cümleler, dini söylemler olarak seçilmiştir.)

“...gözünü prensin ruhunda birikmiş, altın yaldızdan işe yaramaz süsler üzerinde uzun uzadıya gezdirmek...” (Musil, 2022, s.21)

Kilise tasviri yaparken, kullanılan “altın yıldızdan işe yaramaz süsler” ifadesiyle kiliselerin fazla süslü ve şatafatlı oluşunun gereksiz bulunduğu anlaşılmaktadır. Roman içerisinde bahsi geçen yatılı okul, Katolik kilisesi yönetimindedir. Katolik kiliseleri, Protestan ve Ortodoks kiliselerine nazaran çok daha şatafatlı ve görkemlidir. İçerisinde çok sayıda renkli çini pencereler, duvarlarda altın yıldızlı süsler ve resimler bulunur. İçerisine girildiği anda zengin duruş göze çarpmaktadır. Özellikle Tanrı’ya olabildiğince yakın olma düşüncesiyle yapılmış aşırı derecede yüksek yapıların görüldüğü Gotik mimari ile dikkat çekici dekoratif objeleriyle Katolik kilisesinin ihtişamını göstermek amacıyla kullanılan Barok mimarı ve bu dönemi takip eden bembeyaz duvarları saran altın varaklarla bezenmiş boyalı tavanlarıyla Rokoko mimarisi ihtişamın görülebileceği yerlerdendir.

“Bunlar bildikleri şeyleri, tıpkı Hristiyanlığın şartlarını öğrenen bir rahip gibi ezberlemişlerdir, kendilerine biraz alışık olmadıkları soru sorayım dedin mi, apışıp kalırlar.” (Musil, 2022, s.120)

Bu alıntıda din adamlarının yeterlilik bakımından sadece ezberlediği alandan soru geldiğinde inanan kişilere cevap verebileceğini, çalışmadığı bir yerden konu geldiğinde ise açıklama yapmakta zorlandıkları ifade edilmiştir. Ancak bu noktada asıl kastedilen yatılı okulda çalışan öğretmenlerin yeterliliğidir. Öğrenciler soru sorduğunda, bilmediği bir yerden geliyorsa, soruya hazırlıksız yakalandıysa, bilmiyorum veya araştıracağım şeklinde yanıt vermek yerine “sen bunları henüz kavrayamazsın, böylesi zor konuları ancak konuyla ayrıntılı uğraşanlar anlayabilir” (Musil, 2022, s.120) şeklinde geçiştirme cevap vererek yetersizliğini saklamıştır. Dolayısıyla öğrencilerin manevi, bilgiye olan açlığı doldurulamamıştır.

B. Eşcinsellik üzerine:

(İçerisinde ana karakter Törless’in hemcinsine karşı hissettiği duygusal çekimi ifade eden cümleler seçilmiştir.)

“sağlam, erkeksi ve yaşamın gerektirdiği mizaca sahip yeni arkadaşlarının bir karşıtlık oluşturduğu aşırı nazenin duygusallıklardan korkmasının sonucuydu.” (Musil,2022, s.23)

Bu bağlamda Bourdieu’nun (1991) *simgesel (sembolik) şiddet* kavramı ile ilişkilendirilebilir. Bu kavrama göre; her toplum, kendi içerisinde barındırdığı bireylere toplumsal kadın-erkek rolleri üstlemektedir. Eğer kadına atfedilen roller, bir erkekte görülürse toplum tarafından sembolik şiddete maruz kalmaktadır. Toplumun kabul ettiği, iyi, güzel, doğru olan davranışlara ve tutumlara aykırı davranışlar dışlanmaktadır. Bu cümleden anlaşılan; ana karakter Törless de kendisini toplumun normallerine göre yaşamaya ve davranmaya zorlamaktadır. Kendi içerisinde yaşadığı duygular bambaşka olmasına rağmen kendisini topluma kabul ettirmeye çalışmaktadır.

“Çünkü böyle birinin dünyanın o harikulade düzeninde herhangi bir önem taşıyacağını doğrusu aklım almıyor. Benim gözümde kazara dünyaya gelmiş, sıra dışı yaratılmış bir mahluk Basini, o kadar. Demek istediğim, onun da bu düzen içinde elbette kendine göre bir önemi var; ancak kesin bir şey varsa, yol kenarındaki taş ya da bir solucan gibi, kendisine hiç ilgisizsin önünden geçip gitmemiz mi gerekiyor, yoksa üzerine basıp ezmemiz mi, bunu bilemeyeceğimiz kadar silik ve belirsiz bir önem bu. Böyle bir önemin de varlığı da yokluğu da birdir.” (Musil, 2022, s.85)

Basini, yaşadığı zaman ve toplum bakımından değerlendirildiğinde toplum normallerine uymayan bir karakterdir. Romanda Törless'in kaldığı yatılı okul Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'na bağlıdır. Avusturya- Macaristan İmparatorluğu, 1.Dünya Savaşı sonucunda yıkıldığından dolayı roman içi zamanın 20.yy'a tekabül ettiği söylenebilir. O dönemde eşcinselliğin kabul görmediği bu paragraftan anlaşılmaktadır. Basini, maskülen bir otoritenin hâkim olduğu dünya düzeni tarafından önemsiz, silik, belirsiz, varlığı ile yokluğu bir gibi ifadelerle açıkça ötekileştirilmektedir. Eğitim kurumlarının bu noktada, aslında sadece eğitim vermekle kalmayıp, bireyin cinsel kimlik oluşumunda etkisinin olduğu, Basini'nin Buttler'in (1990) değimiyle marjinalleştirildiği tespit edilmiştir.

"Ama bir erkek Basini! Düşüncesiyle çılgına döndü. Ne var ki, bir kız da bundan başka türlü olamazmış gibi bir sezgi vardı içinde." (Musil,2022, s.146)

Törless, Basini'ye karşı içerisinde hissettiği cinsel çekimin toplumun normlarına uymadığının farkındadır. Ancak bir kızın da Basini'den farklı olmayacağını düşünerek aslında heteronormatif bir zorunlulukla (Warner, 1991) bu durumu yine kendi içerisinde normalleştirme çabasına girmektedir.

"...çünkü anne ve babasından kendisine geçen kişilik yapısı bakımından güçlü, sağlam ve her türlü sapkınlıklardan uzak bir çocuktur." (Musil,2022, s.161)

"İçindeki sırrı bilseler, anne ve babası ve öğretmenleri bilse, neler söyleyeceklerini kendi kendine soruyordu aralıksız." (Musil,2022, s.163)

"... yasalara ve şüphesiz biraz halkın genel ahlak anlayışına uymak kendilerine iç rahatlığı sağlıyor..." (Musil,2022, s.164)

Yukarıda verilmiş olan üç cümleden anlaşılan; toplumda, hetorekseksüellik normal olandır, ana karakter Törless, ailesinin ve toplumun ne diyeceği korkusundan, hoş karşılanmayacak bir durum olduğunu düşünmesinden dolayı kendi içerisinde fark ettiği duyguları hep ötelemektedir. Geriye atıp üstüne silgi çekmektedir. Bu tarz duyguları içerisinde barındırması onu utandırmakta ve kendisinden iğrenmesine sebep olmaktadır. Bu toplum baskısı ve iyiye, kötüye, doğruya, yanlışla karar veren kurumların birey üzerinde yarattığı düşüncelerin eseridir. Eşcinsellik, toplum tarafından kabul görmeyen, normal olmayan bir sapkınlık olarak kitabın birçok yerinde geçmektedir. Törless, kendi içerisinde yaşadığı ikilemleri, güçlkle her seferinde geri plana atmayı ve uzaklaşmayı başarabilmiştir, ancak bu herkesin başarabileceği, unutabileceği ya da hayatına seyrinde devam edebileceği bir konu değildir. Ailesinin, öğretmenlerinin, toplumun gözünde dışlanacağını düşünen Törless içerisinde hissettiği duyguları unutamasa da doğru yolda ilerleyen, sapkınlıklardan uzak durmayı başarabilmiş, olgunlaşmış bir birey olarak romanın sonunda gösterilir.

C. Eğitim Eleştirisi:

(İçerisinde, eğitimi sisteminin boğuculuğu, fırsat ve imkân eşitsizliği, derslerin günlük yaşamda işe yaramaması, disiplin yoksunluğu, öğretmenlerin bilgi bakımından yetersizliği vb. ifadelerin geçtiği cümleler örnek olarak seçilmiştir.)

“Bayan Törless’in oğlunu böyle uzak ve sevimsiz bir kentte bırakıp gitmeye katlanmasının nedeni, burada Katoliklerin yönetiminde ünlü bir yatılı okulun bulunmasıydı; geçen yüzyılda bir vakıf arsası üzerine kurulan okul, yeni yetişen gençleri büyük kentlerin hayli zararlı etkilerinden korunmak için başka bir tarafa taşınmayarak olduğu yerde bırakılmıştı.” (Musil,2022, s.16)

Burada yatılı okulun Katolik Kilisesi yönetiminde olması güzellenmiştir. Güven duyulması gereken, iyi eğitim verildiğine inanılan, çocukları kötülüklerden koruyan kollayan, başlarına kötü bir şey gelmesine izin verilmediği, son derece ahlaklı, iyi öğrenciler mezun eden, güzel karakterli bireyler yetiştirdiği izlenimi romanın kelime düzeyinde verilmiştir. Kurmacadaki gerçek ise bu yüzey yapının ifade ettiğinin tam tersidir. İlerleyen bölümlerde de görüleceği üzere türlü olaylar hep yatılı okullarda yaşanmaktadır.

“Okulda ülkenin en seçkin ailelerinin çocukları eğitim ve öğrenim görüyor... ayrıca yüksek çevrelere girip çıkabilme bakımından W.’deki okulda okumuş olmak ayrı bir üstünlük sağlıyordu.” (Musil, 2022, s.16)

Eğitimde fırsat ve imkân eşitliğine tamamen aykırı şekilde sadece imkân sahibi, parası olan kimselerin evlatlarını kabul eden, parası olmayanların giremediği, sayılı öğrencilerden oluşan bahsi geçen okulda okumak çoğu yerde eğitimde eşitsizliği doğurmaktadır.

“İşte öğrencilerin ruhsal gelişimine yardım edecek böyle bir yanılısama, böyle bir düzen eksikti yatılı okulda...” (Musil,2022, s.23)

Düzenli, disiplinli, öğrenciyi en iyi şekilde eğiteceği düşünülen okulun aslında düzen yoksunu olduğu gözler önüne seriliyor.

“Bütün gün okulda bu kadar şey yapıyoruz, hangisinin bir amacı var sanki? İnsana yarar sağlayacak ne var içlerinde? Demek istediğim, insanın kişiliğine katkısı olan bir şey; anlıyorsun sanırım. Akşamı ediyoruz, biliyoruz ki gene bir gün yaşadık, şunları şunları belledik, ders planında öngörülen yükümlülükleri yerine getirdik. Ama bütün bunlara karşın içimizde dolan bir boşluk olmadı, manevi yönden hani; sanki çok derinlerde bir açıklık hala saklı yatıp durmaktadır.” (Musil,2022, s.38)

Bu paragrafta ağır bir eğitim eleştirisi yapılmaktadır. Birçok öğrenci devlet tarafından zorunlu tutulduğu için okula gönderilmektedir. Evde terbiyesi verilmeyen, kendi ebeveynlerinin bile yaramazlıklarına katlanamadığı öğrencilere bakıcılık etme görevi veliler tarafından öğretmene atfedilmiştir.

Büyük şehirlerin türlü kötülüklerinden öğrencileri korumak için konumu bile özenle seçilmiş olan yatılı okulda denetimsizlikten ötürü her yıl Basini gibi başka öğrenciler de aynı kaderi paylaşmaktadır. İdarecilerin haberi olmadan dönen olaylar büyük bir güvenlik açığıdır. Ayrıca romanda bahsedilen, kasvetli hava, ürkütücü çan sesleri, otoriter sistemde yürütülen disiplindeki boğuculuğa işaret etmektedir. Öğretmenler, öğrencilerine cevap verme konusunda yetersizdir. Öğrencilere, sorunun nedenini⁴ açıklamak yerine direkt bunu böyle kabul edeceksin şeklinde verilen cevaplar öğrencilerin ufkunu açmak yerine daraltmaktadır. Öğrencilerin içlerindeki öğrenme açlığının yarattığı manevi boşluğu doldurabilecek bir müfredat düzenlenmemiştir. Bunun yerine neden bu dersi aldıklarını bilmedikleri, aslında bir işe yaramayan, günü boş geçirmesinler diye saat doldurma amaçlı konmuş, gelecekte karşılırlarına çıkmayacak bilgilerle boğulmaktadırlar.

“Yakışıklı bir oğlanı ele geçirmiş seninkiler, hepsi de o oğlanı sevip dururlarmış. Sen de biliyorsun, her yıl böyle şeyler yaşıyor okulda, ama bunlar işi biraz ileriye götürmüşler.” (Musil,2022, s.83)

Her yıl bahsi geçen yatılı okulda kamu alanında uyulması gereken kurallar bakımından uygunsuz davranışlar tekerrür ediliyorsa, o yerde denetim yoktur. İdare işini yapmamaktadır. Denetim ve düzen yoksunu bir eğitim kurumunda öğrenciler istediği gibi hareket edebilmektedir. Tozlu, romanda geçen kırmızı oda idare tarafından bile bilinmemekte dolayısıyla kontrol edilmemektedir. Bu aslında aynı zamanda büyük bir güvenlik açığını da beraberinde getirmektedir.

D. Burjuvazi Ahlak Eleştirisi:

(Toplumsal sınıflandırmada, köylü ya da işçi olmayan ama gücünü zenginliğinden alan seçkin kimselerin toplumda yansıttığı imajın geçtiği cümleler örnek olarak seçilmiştir.)

“Ancak daha da büyük bir memnunluğu, ona yatılı okulun genç beylerinin sağladığı söylenebilirdi belki.” (Musil,2022, s.47)

Meyhanede çalışan Bozena isimli beylerin gece ziyaretlerini kabul eden kız, aileleri tarafından iyi eğitim alacağı, temiz, ahlaklı bireyler yetiştireceği düşünülen yatılı okuldan, türlü pisliklerin döndüğü mekanlara en çok müşteriyi sağlamaktadır. Burjuvazinin çökmekte olan dünyası da gözler önüne serilmiştir.

“Ve epeydir kimi öğrenciler paralarından küçük miktarların yerinde yeller estiğinden sızlanıyor, ama bunun biz hırsızlık işi olduğunu kimse aklına getirmeye cesaret edemiyordu.” (Musil,2022, s.58)

Okula sadece asil, soylu, seçkin ailelerin çocukları kabul edildiğinden dolayı, burjuva kesimden gelen öğrencilerin hırsızlık yapmaya ihtiyacı olmayacak kadar durumları iyidir ve iyi ailelerin eğitim görmüş çocukları olduğundan da hırsızlık yapmaz düşüncesi hakimdir. Yine bir burjuva eleştirisi görülmektedir. Dış kabuğundan yemesi içmesi kibar, hizmetçili evlerde yetişmiş çocukların, iç kabuğunda aslında öyle olmadığı gözler önüne serilmiştir.

“Sen demek ki hırsızlık etmiş, sonra da kendisini sana bir uşak bir köle gibi peşkeş çekmiş biriyle bundan böyle her Allah’ın günü bir çatı altında oturup kalkacak, bir arada yemek yiyecek, bir arada yatacaksın, öyle mi? Benim aklım almaz bunu. Biz hepimiz aynı kesimden geldiğimiz için, bir arada eğitilip yetiştiriliyoruz. Belki ileride onunla aynı alayda görev yapacak, aynı bakanlıkta çalışacaksın; belki senin girip çıktığın aile çevrelerine o da girip çıkacak, hatta bakarsın senin öz kardeşine bile kur yapacak. Bütün bunlar senin için bir şey ifade etmiyor mu?” (Musil, 2022, s.73)

Burada “*adalet*” kavramı eleştirilmiştir. Basini’nin hırsızlık yaptığı için idareye yani adalete teslim edilmesi gerekirken bir ikilem yaşanmıştır. Basini’nin kader yargıçları Reiting ve Beineberg olmuştur. Basini’yi istedikleri şekilde aşağılayarak, taciz ederek, ruhsal bakımdan ve bedenlen ona işkence etmişlerdir. Adalet gerektiği şekilde sağlanmayarak, gerekli ahlaki nitelikleri yeterli olmayan ve okuldan atılması gereken bir öğrencinin şantaj ve tehdit yoluyla avuca alınması gelecekte birçok soruna yol açabilecek bir durumdur.

Dışarıdan lüks evlerinde, hizmetçiler çalıştıran, ahlak timsali burjuvazi sınıfının dış katmanında görülen o narin, kibar görüntüsü romanda bertaraf edilmiştir. Hizmetçilerin

gözünden evde yaşanan ahlaksız olaylar silsilesi anlatılmıştır. Aslında dışarıdan gözüktüğü kadar da iyi olmadıkları gün yüzüne çıkartılmıştır. Burjuvazi sınıfından annesi, babası asil, durumu gayet iyi olan Basini'nin hırsızlık yaptığı düşüncesine kimsenin inanası gelmemiştir. Hırsızlık yaptığının anlaşılması üzerine idareye yansıtılması gereken bir olayda Törless'in de susması üzerine adaletin sağlayıcısı Reiting ve Beineberg olmuştur. İyilik maskesi adı altında yaptıkları kötülüğe böyle küçük bir olaydan okuldan atılmasın gibi bir neden bulmuşlardır. Büyük bir ahlaki ikilem yaşanmıştır. Basini gibi toplumda yanlış yaptığı halde yanlışının üstü kapatılıp hiçbir şey olmamışçasına makam mevkisinde işini yapmaya devam edenler oldukça adaletin doğru tecelli etmesi pek de mümkün olmayacaktır.

5. Sonuç

Bu çalışma Robert Musil'in *Öğrenci Törless'in Bunalımları* adlı modern romanında bilimsel araştırma yöntemlerinden biri olan söylem çözümlemesi kullanılarak roman içerisinden bireyin kimlik oluşumuna etki edebilecek, burjuvazi ahlaki değer sorgulamaları ve eğitim sistemi eleştirisi barındıran söylemler üzerinden yürütülmüştür. Alt metinler üzerinden yapılan analizler sonucunda bu romanın kimlik oluşumunu daha tamamlamamış bir bireyin içsel bunalımlarının oluşum ve gelişim sürecinin anlatılmasından daha çok ahlaki değerler ve cinsel kimlik oluşumu konularında etkili güç sahibi, karar mekanizması kurumlara ve toplumlara karşı ağır bir eleştiri içerdiği tespit edilmiştir. Musil, 20.yy'ın çökmekte olan burjuvazi dünyasını, git gide yalnızlaşan insanı ve kendi içine dönük psikolojik bunalımlarını modern anlatımıyla, ikili karşıtlıklar halinde büyük bir ustalıkla işlemiştir.

Söylem çözümlemesi yöntemiyle incelenmiş olan *Öğrenci Törless'in Bunalımları* adlı eserde eşcinsellik konularının heteronormatif bir tutumla bastırıldığı tespit edilmiştir. Cinsel kimliği daha oluşmamış olan öğrenci Törless'in arkadaşı Basini'ye olan arzusu, Foucault'nun (1978) bilgi/güç ilişkilerinin ve cinsellik üzerine geliştirdiği kavramlar çerçevesinde incelendiğinde arzusunun toplumda belirli disiplin ve otorite mekanizmaları yoluyla nasıl kontrol altına alındığının örneğini teşkil etmektedir. Özellikle de eğitimin yatılı okul bağlamı yine Foucault'nun (1995) "*disiplin toplumu*" kavramıyla örtüşmektedir. Eğitim kurumları, sadece akademik bilgiyi üretmekle kalmayıp, toplum normlarına göre şekillenmiş belirli bir disiplinle bireylerin cinsel kimlik oluşumunda rol oynayıp, normal dışı gördüğü kısımları da marjinalleştirmektedir. (Buttler, 1990). Törless, bu noktada normal olmayan, ötekileştirilmesi, toplumun dışına atılması gereken bir karakterdir. Çünkü kişisel zayıflığından daha çok okuldaki kurulmuş olan eril otoriteyi tehdit edici bir unsur olarak da görülmektedir. Törless'in kendi içerisinde yaşadığı çelişkiler; bir yandan Basini'ye karşı hissettiği güçlü arzuları akla mantığa uygun hale getirme halleri queer teorisinin "*heteronormatif zorunluluk*" (Warner,1991) kavramı ile ilişkilendirilebilirken, diğer bir yandan ailesinin yetiştirdiği gibi tüm sapkınlıklardan uzak, okuldaki yaşama uygun eril özellikler gösterme ve topluma adapte olma çabaları söylem çözümlemesi kapsamında incelendiğinde Bourdieu'nun (1991) *simgesel (sembolik) şiddet* kavramıyla örtüşmektedir. Toplumda, kadına ve erkeğe belirlenmiş cinsiyet rolleri bulunmaktadır. Şiddet, sadece adam öldürme, dayak, vurdu-kırdı üzerinden meydana gelmemektedir. Şiddetin, psikolojik boyutu da vardır. Otoriteler tarafından belirli normlara uyma zorunluluğu da bir bakıma şiddet türüdür. Törless'in bu normlara göre kendi içerisinde

yarattığı davranma zorunluluğu, cinsel kimliğinin oluşmasında etkili olmuştur. Yatılı okul ise, romanda erilliğin pekiştirildiği pedagojik ortam olarak karşımıza çıkmaktadır (Sedgwick, 1990). Bu normlar, sadece eğitimin disiplin özelliğinden değil, söylemlerin dil aracılığıyla toplumda katı, normatif tutum inşasından kaynaklı bir kimlik şekillendirilmesidir (Foucault, 1978).

Gerçekleştirilen bu araştırma, romanın belirli bölümlerinden alınmış alıntılar üzerinden yapılmış söylemsel çözümlemeleri kapsamakta olup, romanın bütününe içermemesi açısından yalnızca örneklem düzeyinde sınırlı bir çalışmadır. Romanın tamamını içeren geniş kapsamlı bir çalışma için bu yöntemin uygulanabilirliği burada gösterilerek ileriki çalışmalara ışık tutabilir. Romanın yazıldığı dönem olan 20.yüzyıl edebiyatının eşcinselliği nasıl temsil ettiğine dair 2002 yılına ait bir çalışma olan Halperin'nin "*How to do history of homosexuality*" çalışması ışığında "*Öğrenci Törless'in Bunalımları*" ile Thomas Mann'ın "*Venedikte Ölüm*" adlı eserinin karşılaştırılma yapılması daha kapsamlı bir çalışma olacaktır. Ayrıca bu çalışma "Queer teori" perspektifinde de incelenebilir. Söylemlerin yalnızca bireysel psikoloji varlığında değil, toplum tarafından sosyopolitik düzlemde incelenmesi bilimselliğe katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Arkonaç, S. (2012). *Söylem çalışmaları*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Arkonaç, S. (2016). *Söylem araştırmaları*. Hiperlink Yayınları.
- Arslan, C. (2022). *Almanca yazın dünyasında Avusturya edebiyatının yeri ve kimliği: Eski Avusturya edebiyatı*. Paradigma Akademi Yayınları.
- Aytaç, G. (2009). *Genel edebiyat bilimi* (2. basım). Say Yayınları.
- Bakhtin, M. M. (1986). *Speech genres and other late essays* (C. Emerson & M. Holquist, Eds.; V. W. McGee, Trans.). University of Texas Press.
- Beaugrande, R.-A., & Dressler, W. U. (1981). *Introduction to text linguistics*. Longman.
- Bourdieu, P. (1991). *Language and symbolic power*. Harvard University Press.
- Butler, J. (1990). *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity*. Routledge.
- Butler, J. (1993). *Bodies that matter: On the discursive limits of sex*. Routledge.
- Foucault, M. (1978). *The history of sexuality: Volume 1: An introduction*. Pantheon Books.
- Foucault, M. (1995). *Discipline and punish: The birth of the prison*. Vintage Books.
- Foucault, M. (1999). *Bilginin arkeolojisi*. Birey Yayıncılık.
- Foucault, M. (2021). *Özne ve iktidar*. Ayrıntı Yayınları.
- Foucault, M. (2023). *Söylem ve hakikat*. Ayrıntı Yayınları.
- Halperin, D. M. (2002). *How to do the history of homosexuality*. University of Chicago Press.
- Klawitter, A., & Ostheimer, M. (2008). *Literatur Theorie: Ansätze und Anwendungen* (p. 37). Vandenhoeck & Ruprecht.
- Musil, R. (2014). *Öğrenci Törless'in bunalımları* (K. Şipal, Çev.). Alagarta Sanat Yayınları.
- Musil, R. (2018). *Robert Musil: Günlükler* (A. Arpad, Çev.). Everest Yayınları.
- Musil, R. (2022). *Öğrenci Törless'in bunalımları* (K. Şipal, Çev.). Cem Yayınevi.

- Öztürk Dağabakan, F., & Bodur, R. (2021). “Öğrenci Törless’in bunalımları”: 20. yüzyıl başındaki eğitim sorunsalı ve Hitler’in ayak sesleri. *Diyalog*, 2021(1), 48–65.
- Potter, J., & Wetherell, M. (1987). *Discourse and social psychology: Beyond attitudes and behavior*. Sage.
- Sedgwick, E. K. (1990). *Epistemology of the closet*. University of California Press.
- Sözen, E. (2017). *Söylem: Belirsizlik, mübadele, bilgi/güç ve refleksivite*. Profil Kitap Maviyağaç Kültür Sanat Yayıncılık.
- Mann, T. (2004). *Venedik’te ölüm* (A. Cemal, Çev.). Can Yayınları.
- Warner, M. (1991). *Fear of a queer planet: Queer politics and social theory*. University of Minnesota Press.
- Yayan, D. (2018). Kendilik ve toplum: “Öğrenci Törless’in bunalımları”nda “normdışı”nın anlatımı. *Social Sciences Studies Journal (SSSJJournal)*, 21, 3302–3307.

İNTERNET KAYNAKLARI

- Kurnaz, Z. (2021, Haziran 28). *Mikhail Bakhtin’in "Speech Genres and Other Late Essays" adlı eserine dair açıklama* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=VdU_G3sDCSw
- Süar, A. (2022, Nisan 19). *Söylem analizi* [Video]. YouTube. <https://youtu.be/SCbFuy5qmgU?si=Ss9-dE0XpRaUzPbU>
- Türk Dil Kurumu. (2025). *Söylem*. <https://sozluk.gov.tr>
- Yoloğlu, N. (2025). *AVYS – Söylem analizi* [PowerPoint sunumu]. 19 Mayıs Üniversitesi. <https://avys.omu.edu.tr> > AVYS- Söylem Analizi

EXPANDED SUMMARY

Austrian Literature falls within the scope of German literature. Therefore, the novel “*Die Verwirrungen des Zöglings Törless*” with its original title, which is the first work of the Austrian modernist writer Robert Musil. Therefore, Robert Musil’s debut novel “*Die Verwirrungen des Zöglings Törless*,” written when he was only 26, was selected for a discourse analysis in Turkish under the title “*Öğrenci Törless’in Bunalımları*”. Discourse Analysis is a qualitative research method and is a very modern method applied through texts. Thanks to this method, elements that remain on the invisible surface of the text, such as political relations, political views, information/power relations, racism or criticism of the system, are brought to light. Therefore, it would be unfair to evaluate Musil's work only as an adolescent's growth story and call it a youth novel. The novel was published in the 20th century, reflecting the strict-authoritarian educational system of the dual-headed Austro-Hungarian monarchy of 1906. It also includes criticism of the decadent bourgeoisie of the century from a moral point of view. Only students from elite families are educated in a discipline-based system at a military boarding school located far from the evils of the city, run by the Catholic church. From the very beginning, class separation came to a head. Only those who have money start school with the guarantee of being able to find a job in high-ranking places with bribes. Teachers are insufficient to satisfy students' hunger for learning. Although students study for hours, they cannot get any information that will be useful to them in the future. The courses only serve to fill academic gaps and complete hours. The education system has been subjected to criticism.

Disciplined, sheltered, authoritarian education, which is the reason why families are comfortable entrusting their children to a school located so far from the city, actually does not exist in the aforementioned school. Students from the elite, carefully selected bourgeois class, whose family's situation is good, are stealing. It is the boarding school in the novel that provides the prostitute with the most customers. Since the students who need to be expelled from school cannot be identified, inappropriate individuals are involved in society in fulfilling their profession. As a result of irregularities and uncontrollable Decencies, cases of homosexuality are seen every year in the attics of the school, which even the administration does not know about. In children whose sexual identity is not yet fully established, this situation causes moral questions. Educational institutions play a role not only academically, but also in the formation of sexual identity. The school in the novel is under male hegomania, and society does not welcome homosexuality when you look at the time and conditions at that time. Every action that is considered abnormal by society is excluded. Social pressure has forced the main character Törless to behave normally. He has overcome this feeling that is not accepted as normal that he lives in by having depressions, moving away and covering up because he is afraid of what his family, his surroundings, his teachers will think and how they will react.